

FILOLOGIA POLSKA II STOPIEŃ

WYBRANY WYKŁAD MONOGRAFICZNY

(II MU, semestr 4 letni, 30 godzin)

dr hab. Aleksandra Niewiara, prof. UŚ

Imagologia – wyobrażenia o narodach w języku i dyskursie

Tematyka wykładu obejmuje zagadnienia dotyczące historii badań nad potocznymi i literackimi wyobrażeniami o narodach, które uznaje się za przedmiot imagologii rozumianej jako transdyscyplinarna odmiana badań dyskursologicznych. Oprócz zaprezentowania rozwoju koncepcji teoretycznych (przede wszystkim lingwistyczno-kulturowych) omawia się historyczne i współczesne przykłady wykorzystywania stereotypów narodów w tekstach dyskursu publicznego i artystycznego oraz ich odzwierciedlenie w systemowych danych języka.

dr hab. Magdalena Piekara, prof. UŚ

Powieść drugiej połowy XIX w. – świat przez pryzmat przedmiotów

W 2013 r. Marek Krajewski napisał: „Rzeczy są istotne jako przeszkody stojące nam na drodze, jako obiekty wyslizgujące się nam z rąk i je raniące, jako narzędzia psujące się wtedy, gdy są nam najbardziej potrzebne. Być może właśnie to problematyczność przedmiotów powinna zostać uznana za ich najważniejszą cechę”. Nowoczesność (długi wiek XIX) przepełniona jest przedmiotami: patriotyczną biżuterią, której symboliki już nie rozumiemy, noszonej po powstaniu styczniowym, biedermeierowskich stolików, nóg od fortepianu, które uznane zostały za nieskromne, poruszających się sekretnym językiem wachlarzy, zdjęć, gorsetów i sukni w kolorach nieodpowiednich do sytuacji (vide bal w „Annie Kareninie”) i kolorach jak najbardziej odpowiednich, jak flanelowa suknia w tabaczkowym kolorze dla służącej. Elaine Freedgood pisze, że wiktoriańska powieść dosłownie zalewa nas przedmiotami, a my, przygnieceni nimi, prawie że je odpychamy, nie chcąc, a być może nie potrafiąc odgadnąć ich tajemnic. Wykład o przedmiotach, bazując na wiedzy dotyczącej literatury XIX w. może zamykać rozważania dotyczące tego okresu tworząc swoistą syntezę.

dr hab. Paweł Tomczok, prof. UŚ

Narratologia kognitywna

Tradycyjna narratologia rozpoczynała od analizy tekstu i tekstów – tekstów, gdyż jej podstawowym tematem były dzieła literackie, najczęściej klasyka europejskiego realizmu i modernizmu; tekstu – gdyż koncentrowała się na budowie dzieł, na strukturze fabuły i sytuacji narracyjnej. Narratologia kognitywna próbuje rozpocząć zupełnie inaczej – od zdolności poznawczych, gadżetów kognitywnych, dzięki którym możliwa jest narracja. Opowiadanie w tym ujęciu nie jest gotowym tekstem, lecz złożeniem różnych umiejętności, kulturowo-ewolucyjnych wynalazków, które łączą się, by można było opowiadać. W czasie wykładu zostaną omówione odkrycia naukowe z ostatnich lat, które pozwalają na nowo zinterpretować kognitywne narzędzia znajdujące się u podstaw kompetencji narracyjnej – zdolność naśladowania, mindreading i mindwandering, empatia i neurony lustrzane, współczesne teorie języka, a także kategoria intermedialności. Te kategorie wywodzące się w różnych dyscyplin pozwolą na nowe ujęcie opowiadania nie tylko jako tekstu, ale jako praktyki osadzonej na kompetencjach biologicznych, psychologicznych i kulturowych.